

Sygn. akt II KK 344/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Rafał Małarski

SSN Piotr Mirek (sprawozdawca)

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej

w sprawie **R. P. i K. P.**

oskarżonych z art. 300 § 2 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 lutego 2022 r.,

kasacji wniesionej przez prokuratora - na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 27 kwietnia 2021 r., sygn. akt VI Ka (...)

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w N.

z dnia 17 kwietnia 2019 r., sygn. akt II K (...)

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w N., wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2019 r., II K (...), uznał R. P. za winnego tego, że w okresie od dnia 18 stycznia 2015 r. do dnia 30 listopada 2015 r. w miejscowości P., działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, wspólnie i w porozumieniu z K. P., zajmując się jej sprawami majątkowymi, w celu udaremnienia wykonania orzeczenia Dyrektora II Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. oraz zapadłych lub mogących zapaść orzeczeń sądów w tym: Sądu Okręgowego w W. - XVI (...), XVI (...), XXVI GC (...), Sądu Rejonowego w S. - V GC (...); Sądu Rejonowego w K. - V GC (...), Sądu Rejonowego w W. - XVII GC (...) i Sądu Okręgowego w G. - X GC (...), uszczuplił zaspokojenie wierzyciela G. sp. z o.o. oraz udaremnił zaspokojenie pozostałych wierzycieli w ten sposób, że dokonał sprzedaży posiadanych składników majątkowych w postaci 22 pojazdów bądź urządzeń technicznych wymienionych w wyroku, tym samym działając na szkodę pokrzywdzonych wierzycieli: G. sp. z o.o., Zakład Ubezpieczeń Społecznych w W., M. sp. z o.o., P. S.A., E. spółka jawna, E. sp. z o.o. i J. F., czym wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 308 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres 3 lat próby. Orzekł też o obowiązku naprawienia szkody.

Tym samym wyrokiem uznał K. P. za winną tego, że w okresie od dnia 18 stycznia 2015 r. do dnia 30 listopada 2015 r. w miejscowości P., działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, wspólnie i w porozumieniu z R. P., prowadząc podmiot pod nazwą J. w celu udaremnienia wykonania orzeczenia Dyrektora [...] Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. oraz zapadłych lub mogących zapaść orzeczeń sądów w tym: Sądu Okręgowego w W. –XI GC (...), XVI GC (...), XXVI GC (...), Sądu Rejonowego w S. - V GC (...), Sądu Rejonowego w K. - V GC (...), Sądu Rejonowego w W. - XVII GC (...) i Sądu Okręgowego w G. - X GC (...), uszczupliła zaspokojenie wierzyciela G. sp. z o.o. oraz udaremniła zaspokojenie pozostałych wierzycieli w ten sposób, że dokonała sprzedaży posiadanych składników majątkowych w postaci 22 pojazdów bądź urządzeń technicznych wymienionych w wyroku, tym samym działając na

szkodę pokrzywdzonych wierzycieli: G. sp. z o.o. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W., M. sp. z o.o., P. S.A., E. spółka jawna, E. sp. z o.o. i J. F., czym wyczerpała znamiona przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to wymierzył jej karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres 3 lat próby. Orzekł o obowiązku naprawienia szkody.

Apelację od tego wyroku złożył obrońca oskarżonego R. P. i zaskarżając go w całości zarzucił naruszenie przepisów postępowania, a to art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k.

Na tej podstawie obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Apelację złożyła również oskarżona K. P., zarzucając zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na jego treść, tj. art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. oraz art. 5 § 2 k.p.k. Ponadto skarżąca zarzuciła niesłuszne zastosowanie środka karnego określonego w art. 72 § 1 pkt 8 k.k. w postaci zobowiązania jej w okresie próby do zaspokojenia pokrzywdzonych wierzycieli.

Mając na względzie powyższe zarzuty, oskarżona wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie jej od zarzucanego czynu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W stosunku do oskarżonego R. P. wyrok Sądu Rejonowego zaskarżony został też apelacją wywiedzioną przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego G. sp. z o.o.

Zaskarżając go w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze oraz środkach kompensacyjnych, skarżący zarzucił obrazę przepisów postępowania, a to art. 415 § 1 zd. 1 k.p.k. oraz rażącą niewspółmierność orzeczonej kary i środka karnego oraz brak orzeczenia obowiązku naprawienia szkody.

Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2021 r., sygn. akt VI Ka (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił R. P. i K. P. od popełnienia zarzucanego im czynu.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wywiódł prokurator, zaskarżając go w całości, na niekorzyść obojga oskarżonych i zarzucając:

1. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, poprzez błędne przyjęcie, że w opisie czynu nie ujęto wszystkich ustawowych znamion działania oskarżonego R. P. w postaci sformułowania „zajętego lub zagrożonego zajęciem” i niezastosowanie art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 308 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k., mimo iż z opisu czynu i poczynionych ustaleń faktycznych wynika, że zachowanie oskarżonego R. P. wyczerpało komplet znamion;
2. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku poprzez błędne przyjęcie, że zachowanie oskarżonej K. P. nie wyczerpało wszystkich ustawowych znamion czynu w postaci sformułowania „zajętego lub zagrożonego zajęciem” i niezastosowanie art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 §1 k.k., mimo iż z opisu czynu i poczynionych ustaleń faktycznych wynika, że zachowanie oskarżonej K. P. wyczerpało komplet znamion;
3. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na treść orzeczenia, które skutkowało uniewinnieniem oskarżonych, w postaci art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegające na nieprawidłowym ustaleniu, że zachowanie oskarżonych nie wyczerpuje ustawowych znamion przestępstwa w postaci sformułowania „zajętego lub zagrożonego zajęciem”, w sytuacji gdy wnikliwa analiza i ocena całokształtu materiału dowodowego ujawnionego na rozprawie oraz prawidłowa interpretacja opisu czynu zarzucanego oskarżonym prowadzi do wniosku, że zawiera wszystkie znamiona tego występk, a prokurator w akcie oskarżenia wskazał w opisie czynu komplet ustawowych znamion, zaś Sąd pierwszej instancji powtórzył je w opisie przypisanego czynu;
4. rażące naruszenie prawa procesowego w postaci art. 433 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., art. 436 k.p.k. w zw. z art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k. oraz art. 437 § 1 k.p.k. i art. 440 k.p.k., polegające na zaniechaniu rozpoznania zarzutów zawartych w apelacji i niezasadne ograniczenie rozpoznania środków odwoławczych do wadliwie stwierdzonego przez Sąd odwoławczy - a nie podniesionego w zarzutach wywiedzionych apelacji uchybienia, w postaci braku w wyroku skazującym dokładnego wskazania w opisach czynów

wszystkich znamion ustawowych przestępstw z art. 300 § 2 k.k., przez nieprawidłowe rozpoznanie sprawy skutkujące niezasadnym uniewinnieniem oskarżonych R. P. i K. P., co spowodowało, że wyrok stał się rażąco niesprawiedliwy, przez co nie doprowadzono do osiągnięcia celu postępowania karnego, nakierowanego na wykrycie sprawcy i pociągnięcie do odpowiedzialności karnej za popełnione przestępstwo.

Biorąc pod uwagę powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja prokuratora zasługiwała na uwzględnienie, gdyż słusznym okazał się trzeci z podniesionych w niej zarzutów. Skarżący trafnie wskazał, że w realiach niniejszej sprawy w ramach opisu czynu oskarżonych nie doszło do pominięcia ustawowych znamion zarzucanego im przestępstwa. Sąd odwoławczy dopuścił się zatem istotnego naruszenia prawa uniewinniając oskarżonych od popełnienia zarzucanego im czynu. Z uwagi na powody, którymi kierował się Sąd odwoławczy wydając zaskarżony wyrok, co najmniej przedwczesnymi okazały się pozostałe zarzuty kasacji. Trudno mówić o naruszeniu przez Sąd Okręgowy przepisu art. 300 § 2 k.k., skoro to nie wykładnia normy zawartej w tym przepisie rzutowała na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia. Nie jest też trafnym zarzucanie Sądowi odwoławczemu, że nie rozpoznał zarzutów zwartych we wniesionych apelacjach, w sytuacji gdy stwierdzone przez ten Sąd uchybienie, choć było obarczone błędem, to czyniło bezprzedmiotowym ich rozważanie.

Czyn przypisany obojgu oskarżonym zawierał precyzyjne wyliczenie składników majątku, które w momencie popełnienia czynu były zagrożone zajęciem. Nie zostały one oznaczone jedynie co do rodzaju, lecz wskazano na konkretne przedmioty – samochody posiadające niepowtarzalne numery rejestracyjne czy maszyny budowlane określone w inny, ale indywidualizujący je sposób. Opis odnosił się bezpośrednio do desygnatów znamienia „składniki majątku zagrożone zajęciem”. Co więcej, wyliczenie zostało powiązane bezpośrednio ze wskazaniem, że zbycie powyższych składników majątkowych mogło uniemożliwić wykonanie szeregu konkretnych orzeczeń. Nie sposób uznać w takiej sytuacji, że doszło do

skazania oskarżonych za czyn, który nie zawiera wszystkich znamion przestępstwa określonego w art. 300 § 2 k.k.

Sąd Najwyższy, orzekając w niniejszej sprawie, nie traci z pola widzenia odwołania się przez Sąd odwoławczy do poglądów wyrażonych w orzecznictwie Sądu Najwyższego – postanowienie z dnia 1 grudnia 2015 r., V KK 351/15 i wyrok z dnia 20 października 2016 r., III KK 174/16. Poglądy te nie przekonują jednak o słuszności zaskarżonego rozstrzygnięcia. Pierwszy z nich, opowiadający się koniecznością zawarcia w opisie czynu z art. 300 § 2 k.k., w odniesieniu do składników mienia mających stanowić przedmiot tego przestępstwa, sformułowania „zajęte lub zagrożone zajęciem”, nie zdominował późniejszego orzecznictwa Sądu Najwyższego tworzącego odmienną i utrwaloną już linię orzecniczą (por. wyroki: z dnia 15 maja 2018 r., IV KK 308/17; z dnia 8 lutego 2019 r., IV KK 546/17; z dnia 26 marca 2019 r., sygn. akt V KK 109/18). Drugi został zaś wyrażony w innych realiach procesowych niż te zaistniałe w sprawie oskarżonych (w opisie czynu nie wskazano konkretnego orzeczenia sądu, którego wykonanie miało zostać udaremnione, a działanie sprawcy dotyczyło „majątku” a nie jego konkretnych składników).

W tym zakresie podzielić należy stanowisko zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2019 r., sygn. akt V KK 109/18, zgodnie z którym celem wskazania w dyspozycji art. 300 § 2 k.k. na „zagrożenie zajęciem” jest to, aby nie odnosić zarzucanego czynu do jakiegokolwiek składnika mienia oskarżonego, czyli mienia tego w ogólności, lecz do tego konkretnego (tych konkretnych), którego ukrycie, zbycie, obciążenie itp. wprost prowadzi do udaremniania lub uszczuplania zaspokojenia wierzyciela.

Przyjęcie powyższej perspektywy ma istotne konsekwencje dla sposobu określania zarzucanego czynu. Sformułowanie „składniki majątku zagrożone zajęciem” ma wyłącznie charakter porządkujący, dookreślający. Wskazuje ono na pewną cechę, którą muszą posiadać, by mogły zostać uznane za desygnat znamienia. Posłużenie się nim *expressis verbis* nie jest konieczne, gdy z opisu czynu wynika, jakich konkretnie składników majątku dotyczyło zachowanie sprawcy i że posiadały one tę cechę, o której mowa w art. 300 § 2 k.k. Jak trafnie zauważono w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2018 r., IV KK 308/17, w przypadku stwierdzenia w opisie czynu, że podjęte przez sprawcę działania

polegające na zbyciu składników majątku miały na celu udaremnienie wykonania określonych tytułów wykonawczych, nie powinno budzić wątpliwości, że zbyte z takim zamiarem składniki majątku były „zagrożone zajęciem”.

W przypadku oskarżonych możliwe było ustalenie, że wymienione w opisie czynu ruchomości były zagrożone zajęciem. Cecha ta wynikała wprost nie tylko z dokonanych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych, przedstawionych w uzasadnieniu wyroku, ale także z samego opisu przypisanego im czynu, zawierającego odesłanie do konkretnych rozstrzygnięć i toczących się spraw sądowych, a także wskazanie konkretnych przedmiotów, których zbycie udaremniało zaspokojenie wierzycieli oraz określenie realizowanego przez oskarżonych zamiaru.

Należy wskazać, że nawet w cytowanym przez Sąd odwoławczy wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2016 r., III KK 174/16, wskazano, że zarzucana czynność wykonawcza winna odnosić się „nie do majątku sprawcy w ogólności, lecz do tych tylko jego składników, które są zajęte lub zagrożone zajęciem”. W realiach niniejszej sprawy tak się właśnie stało – wskazano na konkretne składniki majątkowe, zagrożone zajęciem na mocy konkretnych decyzji procesowych bądź ze względu na toczące się postępowania.

Oczywistym jest, że opis czynu ma odnosić się do wszystkich znamion – ale nie musi zawierać powielenia wyrażen ustawowych. Desygnatami znamienia „składniki majątku zagrożone zajęciem” były właśnie wyliczone w opisie czynu przedmioty. W takim przypadku nie jest konieczne, by w opisie posłużono się dodatkowo określeniem ustawowym z art. 300 § 2 k.k. – tak samo, jak nie byłoby konieczne zawarcie w opisie czynu stanowiącego kradzież sformułowania, że dany przedmiot stanowił cudzą rzecz ruchomą. Jak trafnie wskazał bowiem Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 lutego 2019 r., sygn. akt IV KK 546/17: „Polski proces karny nie ma charakteru formułkowego, a zatem pominięcie ustawowego znamienia w opisie czynu przypisanego nie stanowi przeszkody do uznania, że wypełnia on znamiona konkretnego przestępstwa, jeśli tylko opis ten mieści się w ramach pojęć, którymi przepis prawa materialnego określa te znamiona”.

W konsekwencji należy uznać, że wyrok Sądu odwoławczego został wydany z rażącym naruszeniem prawa, które mogło mieć istotny wpływ na jego treść.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania.

Orzekając ponownie w sprawie oskarżonych, Sąd odwoławczy rozpozna wniesione apelacje, uwzględniając przedstawione wyżej zapatrywanie prawne Sądu Najwyższego.